

**PERBANDINGAN INVENTORI BUNYI VOKAL DIALEK
MINANGKABAU ANTARA PENUTUR DI NEGERI SEMBILAN DAN
BUKIT TINGGI SUMATERA**

(Comparison of Vocal Sound Inventory of Minangkabau Dialect between Speakers in Negeri Sembilan and Bukit Tinggi, Sumatera)

NURUL ATIQA MD SUHADA*, SHAHIDI ABD. HAMID & SOFIA AYUP

ABSTRAK

Kebanyakan bahasa di dunia merupakan bahasa serumpun. Bahasa Austronesia merupakan satu rumpun bahasa yang besar dan luas. Rumpun ini juga merupakan rumpun yang paling banyak penuturnya. Walaupun bahasa yang dikaji merupakan bahasa serumpun namun terdapat perubahan inventori bunyi vokal yang dihasilkan. Senarai perkataan yang dihasilkan oleh penutur dialek ini merupakan data yang dianalisis dalam kajian ini. Oleh sebab itu, pengkaji ingin mengetengahkan tentang kajian bahasa yang berkait dengan bahasa Minangkabau khususnya di Negeri Sembilan. Hasil kajian mendapati bahasa terdapat sedikit perubahan inventori bunyi vokal yang dihasilkan dalam dialek Minangkabau. Beberapa kawasan kajian telah dipilih di Negeri Sembilan dan kajian ini menggunakan beberapa kaedah. Antara kaedah yang digunakan ialah kaedah pengumpulan data yang melibatkan kaedah penyelidikan kepustakaan, kaedah lapangan yang mengaplikasikan teknik temu bual dan teknik rakaman. Selain itu, terdapat juga perubahan yang berlaku dalam struktur bunyi dalam dialek Minangkabau dan akan dijelaskan lagi dengan menggunakan rumus dan proses fonologi generatif yang sesuai. Kajian ini merupakan satu kajian yang menambah lagi khazanah ilmu bahasa sekaligus dapat digunakan sebagai rujukan kepada pengkaji seterusnya.

Kata kunci: Fonologi; Dialek Minangkabau; Bunyi vokal; Dialek Negeri Sembilan

ABSTRACT

Most languages in the world are cognates. Austronesian language is a large and wide group of languages. This cluster is also the cluster with the most speakers. Although the language studied is a cognate language, there is a change in the inventory of vowel sounds produced. The list of words produced by speakers of this dialect is the data analyzed in this study. For this reason, the researcher would like to highlight the study of language related to the Minangkabau language, especially in Negeri Sembilan. The results of the study found that there is little change in the inventory of vowel sounds produced in the Minangkabau dialect. Several study sites were selected in Negeri Sembilan and this study uses several methods. Among the methods used are data collection methods that involves has library research methods, field methods that apply interview techniques and recording techniques. In addition, there are also has change that occurs in the sound structure in the Minangkabau dialect and will be further explained by using appropriate generative phonological formulas and processes. This study is a study that adds to the wealth of language knowledge and can be used as a reference for the next researcher.

Keywords : Phonological; Vowel Sound; Minangkabau Dialect; Negeri Sembilan Dialect

PENDAHULUAN

Bahasa Minangkabau merupakan salah satu bahasa yang terkandung dalam rumpun Melayu. Selain itu, penggunaan bahasa Minangkabau tanpa sedar turut digunakan di beberapa tempat dan menjadi bahasa pertuturan masyarakat setempat seperti di Sumatera barat dan negeri Sembilan. Jika diperhatikan, bahasa Minangkabau di Sumatera barat dan bahasa Minangkabau yang terdapat di negeri Sembilan mempunyai pertalian erat dan diakui sendiri oleh Asmah (1985). Menurut Asmah; enam dari dialek utama yang diperkatakan adalah dialek semenanjung dalam erti kata penuturnya itu bukan pendatang baru ialah dialek negeri Sembilan kerana dialek ini adalah dialek yang dibawa dari Minangkabau, Sumatera bersama dengan perpindahan penuturnya ke kawasan yang sekarang dinamakan Negeri Sembilan. Dari sudut sejarah, wujud pertalian bahasa antara masyarakat Minangkabau Sumatera Barat dengan masyarakat Minangkabau Negeri Sembilan. Selain itu, terdapat beberapa pendapat mengenai pertalian masyarakat Minangkabau Sumatera Barat dengan masyarakat Minangkabau Negeri Sembilan. Menurut Abd. Samad Idris (1968) menyatakan bahawa salasilah raja-raja Negeri Sembilan sudah cukup membuktikan bahawa keturunan masyarakat Minangkabau Negeri Sembilan berasal dari Sumatera. Skop kajian ini tercakup di beberapa kawasan yang melibatkan beberapa daerah di negeri Sembilan dan sebuah daerah di Sumatera Barat. Pemerhatian dilakukan di Rembau, Johol dan Kuala Pilah. Ketiga-tiga daerah yang dipilih merupakan daerah yang masih menggunakan bahasa Minangkabau dalam komunikasi seharian. Menurut Asmah (1977), berpendapat bahawa dialek Negeri Sembilan juga memperlihatkan percampuran dalam dialek Minangkabau dan beliau juga berpendapat yang dialek Negeri Sembilan juga berasal dari Sumatera Barat. Jika dilihat daripada sejarah kedatangan penduduk Minangkabau dan migrasi yang berlaku, maka ada kebenarannya jika Asmah mengatakan bahawa hampir keseluruhan penduduk Negeri Sembilan merupakan keturunan orang Melayu yang berhijrah dari Sumatera Barat pada abad ke 18.

Secara amnya, bahasa Minangkabau mempunyai kaitan dengan bahasa Melayu. Hal ini kerana, bahasa Minangkabau juga merupakan bahasa serumpun dengan bahasa Melayu. Bahasa Melayu merupakan salah satu bahasa yang terdapat dalam rumpun Austronesia. Menurut Umar Junus (1985) bahasa Minangkabau paling erat hubungannya dengan bahasa Melayu malahan bahasa Minangkabau mungkin dianggap sebagai dialek yang jauh dari bahasa Melayu. Orang Minangkabau sendiri merasakan bahawa bahasanya hanya bersaudara dengan bahasa Melayu tidak dengan bahasa Nusantara lainnya. Bukti persamaan dan keakraban antara kedua bahasa ini dapat dilihat melalui aspek linguistiknya. Dalam aspek fonologi misalnya, bahasa Minangkabau mempunyai lima fonem vokal dan dua puluh fonem konsonan iaitu lebih kurang sama dengan bahasa Melayu walaupun bahasa Melayu mempunyai enam fonem vokal dan sembilan belas fonem konsonan.

PERMASALAHAN KAJIAN

Bahasa Minangkabau sememangnya berasal dari Sumatera Barat kerana masyarakat Minang di sana sememangnya menggunakan bahasa Minangkabau sebagai bahasa komunikasi. Namun begitu, realitinya selain masyarakat Minang di Sumatera Barat yang menggunakan bahasa Minang, masyarakat penutur bahasa Minangkabau juga wujud di Negeri Sembilan. Masyarakat Minang di Negeri Sembilan juga menggunakan bahasa Minang sebagai bahasa tuturan seharian. Justeru itu, ramai yang beranggapan kedua-dua kawasan ini menggunakan bahasa yang sama dan tidak banyak perbezaannya. Permasalahan yang ingin diketengahkan ialah benarkah bahasa Minangkabau di kedua-dua kawasan ini mempunyai banyak persamaan atau

perbezaan. Bagi membincangkan dengan lebih lanjut, pengkaji telah mengumpulkan beberapa data yang dapat dibuktikan sebagai dapatan kajian.

TUJUAN KAJIAN

Kebanyakan pengkaji kurang memerhatikan dan mengkaji bahasa lain selain bahasa Melayu. Kerap kali pengkaji mengetengahkan kajian perihal dialek tempatan. Kurangnya, kajian dilakukan ke atas bahasa Minangkabau mendorong pengkaji untuk mengkaji dan merealisasikan kajiannya yang mendalam dalam aspek fonologi. Justeru, kajian akan dilakukan di beberapa kawasan dan bukan hanya tertumpu di satu kawasan sahaja.

Dalam kajian ini, penulis akan melakukan analisis yang melibatkan pengkhususan dari aspek fonologi. Aspek fonologi yang akan dibincangkan berkaitan aspek bunyi dan proses perubahan yang berlaku dalam bahasa Minangkabau. Penerangan secara terperinci akan dihuraikan penulis dengan memasukan elemen menggunakan rumus yang sesuai dengan perubahan fonologi yang berlaku.

Kajian ini ditumpukan kepada perkara-perkara seperti berikut :

1. Menganalisis dialek Minang daripada segi struktur fonologi.
2. Mengkaji perbezaan dan persamaan dialek Minangkabau dalam dua kawasan yang berbeza berdasarkan proses fonologi yang berlaku dalam bahasa Minangkabau.
3. Menganalisis sejauh mana perkaitan dan hubungan antara dialek di kawasan yang berbeza.

ULASAN KOSA ILMU

Bahasa Minangkabau merupakan bahasa yang sudah sebatikan dengan masyarakat Melayu kini. Namun begitu, kajian yang dilakukan berkaitan dengan bahasa Minangkabau amatlah terhad jumlahnya. Penahu tempatan yang mengkaji bahasa Minangkabau juga terhad jumlahnya. Kekangan ini telah menyebabkan bahan rujukan yang berkaitan dengan bahasa Minangkabau sangat terhad untuk diperolehi. Walaupun telah banyak kajian yang dilakukan berkaitan dengan dialek beberapa negeri, namun amat sedikit kajian berkaitan dengan inventori vokal bahasa Minangkabau. Ini memberikan gambaran awal kepada pengkaji untuk menghasilkan satu kajian baharu berkaitan dengan inventori vokal bahasa ini. Pengkaji menjadikan kajian lepas yang berkaitan dengan perkara yang dikaji sebagai bahan rujukan. Ulasan kosa ilmu ini perlu untuk membuktikan bahawa terdapat juga kajian lain yang melibatkan struktur bunyi vokal dalam sesebuah dialek atau bahasa.

Kajian yang dilakukan oleh Nadra (2006) dapat memberikan maklumat variasi dialek Minangkabau itu sendiri. Nadra telah memberikan penjelasan bahawa daripada kajiannya didapati unsur fonologi bahasa Minangkabau di Sumatera Barat dikelompokkan kepada 16 dialek, morfologi kepada 39 dialek dan akhirnya leksikal kepada 7 kawasan dialek. Nadra juga menyatakan bahawa yang terhasil melalui pemecahan unsur fonologi dan morfologi hanyalah aneka ragam dialek semata-mata. Bagi pengelompokan dialek taburan yang besar seperti unsur fonologi dan morfologi tidak boleh digunakan. Oleh itu, unsur leksikal yang mempunyai taburan di tujuh kawasan sahaja yang boleh digunakan. Penulis berpendapat bagi bidang dialektologi ia telah menepati kerana melihat variasi dialek yang terhasil kesan daripada titik pemetaan yang dilakukan. Tambahan pula, Nadra juga melakukan rekonstruksi bahasa Minangkabau. Namun, Nadra belum membuat klasifikasi dalam bahasa Minangkabau purba.

Menurut Mohd Fadzeli dan rakan-rakan (2017) kajian yang dilakukan melibatkan aspek morfosintaksis yang membuat perbandingan kategori gramatikal antara dialek Negeri

Sembilan dan dialek Minangkabau. Kajian yang dilakukan juga selain melihat aspek morfologi dan sintaksis ia juga menyentuh aspek ejaan dan struktur. Dapatan yang diperoleh menunjukkan terdapat persamaan antara kedua-dua dialek ini. Namun perbezaan yang ketara adalah daripada segi bunyi dan leksikal namun tiada perbezaan daripada aspek sistem tatabahasa.

Mohd Syukri Anwar dan Sharifah Raihan Syed Jaafar (2021) mengkaji perubahan segmen yang berlaku dalam dialek Minangkabau. Dalam kajian yang melihat perilaku fonologi schwa iaitu vokal tengah dalam dialek Minangkabau. Dalam kajian ini, pengkaji menjelaskan tiap perilaku fonologi tersebut menggunakan analisis fitur dalam Teori transformatif Generatif yang diperkenalkan oleh Chomsky dan Halle (1986). Namun begitu, pengkaji mengkaji perubahan ini menggunakan data sedia ada yang didapati dalam kajian yang dilakukan Asmah et al. (2013) dan Ernawita (019). Hasil kajian yang dilakukan menjelaskan bahawa terdapat empat perilaku fonologi vokal schwa dalam dialek Minangkabau iaitu perubahan schwa kepada vokal [a], perubahan schwa kepada vokal [c- terbalik], engekalan vokal schwa di output dan pengguguran schwa dan segmen yang mengikutinya. Menurut pengkaji perubahan vokal [ə] kepada vokal [a] .

Tengku Shahronizam (1997) menjelaskan dalam kajiannya yang bertajuk 'Perbandingan bahasa Minangkabau Sumatera Barat dengan Negeri Sembilan dari sudut fonologi dan morfologi. Kajian yang beliau jalankan untuk melihat persamaan antara bahasa Minangkabau Sumatera Barat dengan Negeri Sembilan. Penelitiannya memfokus kepada terdapatnya perbezaan dan persamaan antara kedua-dua dialek tersebut daripada sudut fonologi. Beliau menggunakan kaedah perbandingan bagi melihat penyebaran antara fonem vokal dan konsonan dengan meneliti penyebarannya sama ada di awal, tengah dan akhir kata.

Berdasarkan kajian lepas yang telah diteliti, terdapat beberapa pengkaji yang menjalankan kajian berkaitan dengan bahasa Minangkabau. Kajian berkaitannya ditulis oleh penhkJaji tempatan dan terdapat juga sebilangan pengkaji luar. Hal ini kerana, kajian terhadap bahasa Minangkabau amat jarang dilakukan oleh pengkaji tempatan mahupun Indonesia. Dapat juga dilihat bahawa, kajian oleh pengkaji dahulu banyak menyentuh tentang aspek fonologi, morfologi, leksikal dan ada juga menyentuh aspek sintaksis namun hanya sedikit sahaja bilangannya. Pertalian antara kajian pengkaji-pengkaji ini dengan kajian yang dijalankan ialah tentang aspek fonologi.

METODOLOGI

Sesebuah kajian yang dilakukan seharusnya memerlukan kaedah atau metodologi yang sesuai bagi melancarkan kajian yang dilakukan. Kajian ini menggunakan kaedah temubual sebagai kaedah pengumpulan data. Kaedah analisis yang digunakan dalam kajian ini pula merupakan kaedah kualitatif kerana kaedah in lebih sesuai bagi menghuraikan struktur fonologi yang terdapat dalam data kajian.

Terdapat beberapa tokoh yang membicarakan tentang definisi penyelidikan atau kajian. Antaranya ialah Ahmad Mahzan Ayob (1992) berpendapat bahawa penyelidikan adalah satu tatacara yang teratur digunakan oleh manusia untuk menambah ilmu pengetahuan yang baru dan dilakukan mengikut langkah tertentu serta peraturan khusus untuk menghasilkan maklumat baru.

Bagi memperoleh data yang diperlukan, kaedah pengumpulan data merupakan satu kaedah yang sistematik dan standard bagi menghasilkan satu data yang tepat. Antara kaedah yang digunakan dalam penyelidikan ini ialah kaedah lapangan yang merupakan kaedah yang melibatkan cara pengumpulan data melalui peserta yang telah dipilih untuk menjawab soalan secara 'berhadapan'. Kajian ini dijalankan dengan penglibatan turut serta pengkaji ke lapangan. Kaedah temu bual digunakan oleh pengkaji dalam kajian ini dengan meminta peserta menyebut

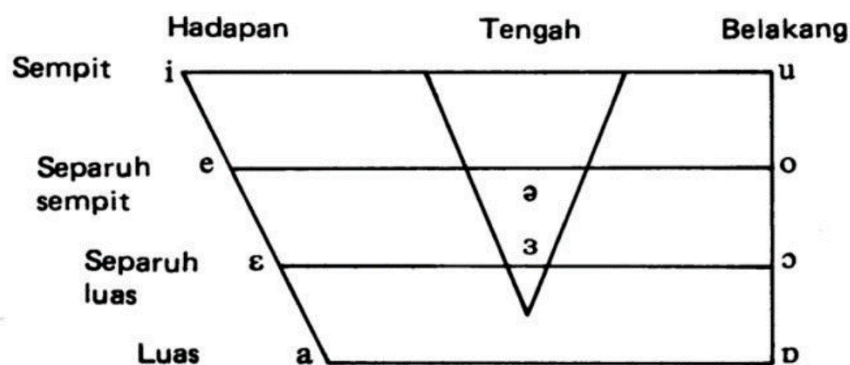
daftar kata yang disenaraikan. Senarai daftar kata yang disediakan pengkaji telah digunakan dalam memperoleh data. Senarai daftar kata yang dipilih merupakan leksikal yang digunakan seharian.

Kawasan kajian pula melibatkan beberapa daerah yang dipilih di Negeri Sembilan iaitu daerah Jempol, Kuala Pilah dan Rembau. Daerah yang dipilih merupakan daerah yang masih menggunakan dialek Minangkabau sebagai bahasa seharian. Peserta kajian pula merupakan penduduk yang bertutur dalam bahasa Minangkabau di daerah yang dipilih oleh pengkaji. Peserta diperlukan untuk mendapatkan data (korpus) yang diperlukan untuk membuat rumusan am tentang struktur bahasa.

Kaedah analisis kualitatif telah dipilih kerana kaedah ini mampu menghuraikan struktur fonologi yang terdalem dalam bahasa Minangkabau. Selain itu, data juga dipecahkan dan dihuraikan dalam bentuk jadual. Data yang diperoleh dipindahkan kepada bentuk skrip menggunakan proses transkripsi dan mengasingkan data mengikut bahagian yang telah ditetapkan. Proses seterusnya ialah dengan menjalankan proses fonologi. Dalam proses ini terdapat juga proses asimilasi iaitu sesuatu penggalan itu mengambil fitur daripada penggalan yang bersebelahan dengannya. Dalam hal ini, konsonan berasimilasi dengan fitur vokal dan vokal berasimilasi dengan fitur konsonan.

DAPATAN KAJIAN

Bahagian ini membincangkan dapatan kajian yang diperoleh melalui kajian ini. Dapatan kajian ini akan melihat dari sedi pendekatan fonologi generatif . Perbincangan akan ditumpukan kepada segala hasil kajian yang telah dilakukan terhadap bahasa Minangkabau Sumatera Barat dan bahasa Minangkabau Negeri Sembilan. Penganalisan dan perbincangan data dari aspek fonologi merupakan suatu perkara penting. Bagi membuat perbandingan tersebut, pengkaji telah menyediakan beberapa leksikal yang perlu diujarkan oleh penutur bahasa Minangkabau Sumatera Barat dan bahasa Minangkabau Negeri Sembilan sebagai bahan kajian utama. Inventori fonem vokal yang dilihat dalam kajian ini merupakan bunyi yang dihasilkan tanpa sebarang sekatan dalam rongga mulut ketika aliran udara dari paru-paru keluar melaluinya. Dapatan kajian ini menunjukkan bahawa bahasa Minangkabau Sumatera Barat dan bahasa Minangkabau Negeri Sembilan mempunyai lima fonem vokal iaitu /i/, /e/, /a/, /o/, /u/.

Rajah 1. Inventori vokal

Vokal depan terdiri daripada bunyi /i/, /e/, /a/. Alat artikulasi yang terlibat dalam penghasilan bunyi ini ialah lidah dan saiz rongga mulut serta bentuk bibir. Daerah artikulasi yang terlibat ialah langit keras.

Hasil kajian mendapati bahawa, bahasa Minangkabau mempunyai dua jenis vokal depan iaitu;—Vokal depan tinggi /i/ dan vokal depan separuh tinggi /e/. Namun terdapat perbezaan penghasilannya iaitu vokal depan tinggi dibunyikan di awal kata dan akhir kata. Bunyi ini tidak terdapat pada tengah kata.

Awal kata:

SB	R	J	KP	
[ikuwa]	[ikuwa]	[ikuwa]	[ikuwa]	‘ekor’

Akhir kata :

SB	R	J	KP	
[yari]	[yari]	[yari]	[yari]	‘jari’
[kuali]	[kuali]	[kuali]	[kuali]	‘kuali’

Bagi bunyi vokal depan separuh tinggi pula hanya terdapat di tengah kata dalam kajian ini.

Tengah kata :

SB	R	J	KP	
[yendela]	[yendelo]	[yendelo]	[yendelo]	‘jendela’
[sepatu]	[sepatu]	[sepatu]	[sepatu]	‘kasut’

Vokal tengah merupakan bunyi yang dihasilkan dengan meletakkan lidah pada lantai rongga mulut. Bibir dalam keadaan terbuka tetapi tidak luas. Udara akan melalui rongga mulut bagi menghasilkan bunyi vokal tengah.

Vokal tengah yang dilihat dalam kajian ini ialah vokal tengah rendah /a/. Bunyi vokal ini terdapat di awal, tengah kata dan akhir kata.

Awal kata:

SB	R	J	KP	
[ayia]	[ayier]	[ayier]	[ayier]	‘air’

Tengah kata :

SB	R	J	KP	
[pariua?]	[pariue?]	[pariue?]	[pariue?]	‘periuk’
[maŋkua?]	[maŋkue?]	[maŋkue?]	[maŋkue?]	‘mangkuk’

Akhir kata :

SB	R	J	KP	
[ikuwa]	[ikuwa]	[ikuwa]	[ikuwa]	‘ekor’

Kajian yang dilakukan ini juga memperlihatkan terdapat dua jenis vokal belakang yang terkandung dalam bahasa Minangkabau iaitu vokal belakang tinggi /u/ dan vokal belakang separuh tinggi /o/. Lelangit lembut dan lidah merupakan alat artikulasi yang terlibat dalam penghasilan bunyi ini. Penghasilan bunyi vokal ini tidak melibatkan penyekatan aliran udara tetapi lelangit lembut akan diangkat rapat ke belakang tekak dan menutup rongga hidung. Maka, udara yang keluar melalui rongga mulut menggetarkan pita suara dan keadaan bibir bundar semasa menghasilkan bunyi ini.

Bunyi vokal /u/ boleh hadir di tengah kata dan akhir kata dalam bahasa Minangkabau merujuk kepada kajian yang dilakukan.

Tengah kata :

SB	R	J	KP	
[rambui?]	[rambue?]	[rambue?]	[rambue?]	‘rambut’

Akhir kata :

SB	R	J	KP	
[kabau]	[kabau]	[kabau]	[kabau]	‘kerbau’

Hasil kajian yang dilakukan menunjukkan bahawa vokal belakang separuh tinggi /o/ hanya hadir di tengah kata dan akhir kata sahaja.

Tengah kata :

SB	R	J	KP	
[-]	[gopue?]	[gopue?]	[gopue?]	‘gemuk’

Akhir kata :

SB	R	J	KP	
[taliŋo]	[taliŋo]	[taliŋo]	[taliŋo]	‘telinga’

Analisis yang telah dijalankan ke atas data fonologi yang dikumpulkan menunjukkan bahawa telah wujud perbezaan dan persamaan antara kedua-dua dialek yang dikaji. Hal ini dapat dibuktikan dengan melihat hasil kajian yang melibatkan perbandingan inventori vokal antara kedua-dua dialek sekaligus menjelaskan proses perubahan yang berlaku menggunakan rumus yang dinyatakan beserta contoh. Melalui kajian ini pengkaji dapat melihat banyak persamaan antara kedua-dua dialek ini melibatkan bidang fonologi. Perubahan yang berlaku juga disebut sebagai proses fonologi menurut Schane (1992). Menurutnya lagi, sebagai usaha untuk mengelakkan susunan yang mengelirukan bagi jenis-jenis yang amat berbeza ini, kita akan mengelaskan proses fonologi itu kepada empat kategori iaitu asimilasi (penggalan-penggalan menjadi hampir sama), struktur suku kata (tempat berlakunya perubahan dan penyebaran bagi bunyi konsonan dan vokal), pelemahan dan penguatan (penggalan dimodifikasikan berdasarkan kedudukannya dalam kata) dan neutralisasi (penggalan yang berlaku pada lingkungan tertentu).

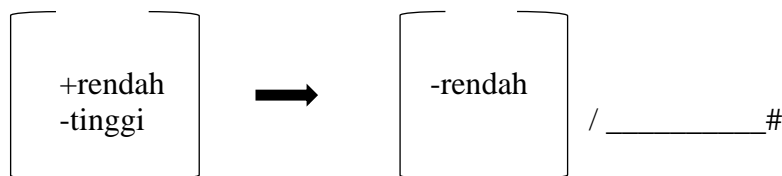
Pemerhatian yang dibuat oleh pengkaji dalam mengkaji bahasa Minangkabau ini menunjukkan bahawa terdapat perubahan vokal yang berlaku di hujung kata iaitu melibatkan vokal /a/ menjadi /o/. Contoh kata yang mengalami perubahan vokal adalah seperti berikut :

Struktur permukaan	Struktur dalaman	
[dado]	[dada]	‘dada’
[duo]	[dua]	‘dua’
[taliŋo]	[tsliŋa]	‘telinga’

Perubahan vokal /a/ menjadi /o/ diakhir kata seperti yang dinyatakan dalam contoh-contoh di atas boleh dirumuskan dengan mudah seperti yang berikut :

$$a \quad \longrightarrow \quad o / \text{_____}\#$$

Fenomena ini diterangkan dengan lebih jelas menggunakan notasi fitur seperti dibawah :

Rumus di atas bermaksud vokal rendah /a/ akan direndahkan menjadi vokal belakang separuh tinggi /o/, apabila berada di posisi suku kata akhir.

Jelaslah disini bahawa hasil dapatan kajian menunjukkan bahawa kedua-dua bahasa Minangkabau di beberapa daerah yang dinyatakan menunjukkan dialek Minangkabau ini mengalami sedikit perubahan inventori vokal melibatkan kedua-duanya.

KESIMPULAN

Sememangnya aspek perubahan tidak dapat dipisahkan dari sesuatu kajian. Walau bagaimanapun, kaedah menghurai bagaimana terjadinya sesuatu perubahan itu merupakan masalah utama yang harus dijelaskan. Kajian yang dilakukan pengkaji merupakan kajian yang bertitik tolak dengan kajian yang melibatkan bahasa Minangkabau yang sememangnya jarang dikaji. Oleh yang demikian, pengkaji memfokuskan kajian terhadap bahasa Minangkabau sekaligus menambah koleksi kajian dalam penelitian bahasa. Melalui data kajian juga terjawablah semua persoalan yang dikemukakan pengkaji apabila analisis menunjukkan bahawa memang wujud perubahan inventori vokal antara kedua-duanya. Perbandingan yang dilakukan adalah bertujuan untuk melihat dengan lebih jelas perubahan yang berlaku dalam kedua-dua bahasa tersebut.

RUJUKAN

- Ajid Che Kob.1985. *Dialek Geografi, Pasir Mas*. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Amat Juhari Moain. 2002. *Hubungan Melayu-Minangkabau dari sudut sejarah,bahasa, sastera, budaya, dan masyarakat dalam menelusuri jejak Melayu-Minangkabau*. Jakarta, Yayasan Citra Budaya Indonesia.
- Arwina Burhanuddin. 2002. *Perjalanan sejarah Melayu Minangkabau melalui bahasa dalam menelusuri jejak Melayu-Minangkabau*. Jakarta, Yayasan Citra Budaya Indonesia.
- Asmah Hj Omar, 1977. *Kepelbagaian Fonologi Dialek-dialek Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa Dan Pustaka.
- Asmah Haji Omar. 2008. *Kaedah penyelidikan bahasa di lapangan*. (Edisi ke-2). Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Asmah Haji Omar. 2013. *Bahasa Minangkabau Mukim Sesapan Batu Minangkabau*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Asmah Haji Omar. 2015. *Susur galur bahasa Melayu* (Edisi kedua). Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Chaiyanara, P. M. 2006. *Pengenalan fonetik dan fonologi*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Be Kim Hoa Nio. 1982. Struktur bahasa Minangkabau dialek Lima Puluh Kota, Agam, Tanah Datar, dan Pesisir Selatan. *Projek Penelitian Bahasa dan Sastra Indonesia dan Daerah Sumatera Barat*. Jakarta, Pusat Pembinaan dan Pengembangan Bahasa Departemen P&K.
- Edward Djamaris.1982. Bahasa Melayu Minangkabau. *Jurnal Dewan Bahasa*, 6(6):89-96.
- Moussay, Gerard.1981. *la language Minangkabau*. Jakarta:Gramedia.
- Farid Mohd Onn. 1980. *Aspects of Malay phonology and morphology: A generative approach*. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia Press.
- Indirawati Zahid & Mardian Shah Omar. 2006. *Fonetik & Fonologi*. PTS Professional.
- Mardian Shah Omar & Zaharani Ahmad. 2011. Penyelesaian permasalahan fonologi melalui pendekatan fonetik akustik: Satu kes urutan dua vokal dalam kata tunggal. *Jurnal Linguistik*, 11(1).
- Mohd Faizal bin Idris. 2001. Kepupusan Dialek Minangkabau: Satu Tinjauan di Kampung Sungai Serai, Hulu Langat. *Latihan Ilmiah, Pusat Pengajian Bahasa, Kesusasteraan dan Kebudayaan*, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mohd Fadzeli Jaafar, Idris Aman & Norsimah Mat Awal. 2017. Morfosintaksis Dialek Negeri Sembilan dan Dialek Minangkabau. *GEMA Online*. Kuala Lumpur.
- Mohd Syukri Anwar & Sharifah Raihan Syed Jaafar. 2021. Perilaku Fonologi Schwa Dalam Dialek Minangkabau di Semenanjung Malaysia. *Jurnal Bahasa Jilid 21*. Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur.
- Nadra. 1997. Geografi dialek bahasa Minangkabau. *Disertasi Doktor Falsafah*. Universiti Gajah Mada, Jogjakarta.
- Nor Hashimah Jalaluddin. 2007. *Asas Fonetik*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Reniwati. 1990. Bahasa Minangkabau dan Dialek Negeri Sembilan dalam Perbandingan Fonemis. Andalas, *Jurnal Penelitian dan Pengabdian pada Masyarakat*, ISSN 0852-003. No.5/September/Tahun II/1990.
- Sanford A. Schane. 1992. *Fonologi Generatif*, Terj. Zaharani Ahmad & Nor Hashimah Jalaluddin. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Tengku Shahronizam bin Tengku Yahya. 1996. Bahasa Minangkabau Sumatera Barat Dan Bahasa Minangkabau Negeri Sembilan: Satu Kajian Perbandingan Dari Aspek Fonologi, Morfologi Dan Leksikal. *Latihan Ilmiah, Pusat Pengajian Bahasa, Kesusasteraan dan Kebudayaan*, Universiti Kebangsaan Malaysia.

NURUL ATIQAH MD SUHADA*
Pusat Pengajian Citra Universiti
Universiti Kebangsaan Malaysia
43600 UKM Bangi, Selangor, MALAYSIA

SHAHIDI ABD. HAMID
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia
43600 UKM Bangi, Selangor, MALAYSIA

SOFIA AYUP
Pusat Pengajian Citra Universiti
Universiti Kebangsaan Malaysia
43600 UKM Bangi, Selangor, MALAYSIA

*Pengarang koresponden: atiqahsuhada@ukm.edu.my

Received: 21 August 2023 / Accepted: 27 November 2023 / Published: 15 December 2023